

Gelir tablosu belirli bir periyot içerisinde şirket tarafından elde edilen gelirleri ve aynı dönemde oluşan giderleri gösterir. Performansı ölçmesi dolayısıyla kısa vadeli fiyatlamalar üzerinde en etkili tablodur. Şirketin bir dönem içerisinde elde ettiği net kâr rakamını hesaplamak için hazırlanır. Değerleme yapılırken de gelir tablosu kalemleri aktif olarak kullanılır.

Gelir Tablosu Kalemleri

Satışlar: Şirketin belirli bir dönem içerisinde elde ettiği hasılatı gösterir. En önemli performans ölçütlerinden biri satışlardır. Bu kalemin dipnotunda, yapılan satışların yurtiçi ve yurtdışı oranları verilir. Özellikle yurtdışında ekonomik durgunluğun olduğu ve döviz kurunun yüksek seyrettiği dönemlerde yurtdışı satış oranı yüksek olan şirketler ön plana çıkar.

Satışların Maliyeti: Satılan malların maliyetinin yazılı olduğu kalemdir. Burada işçilik, hammadde gibi genel üretim giderleri sınıflandırılır. Şirketin fabrikasında oluşan giderler buraya yazılır.

Brüt Kâr: Brüt kâr satışların maliyeti çıkarıldıktan sonra elde edilen kârdır. Şirketin, ürünün üretim giderleri çıktıktan sonra elde ettiği kârı gösterir. Brüt kârlılığın korunması şirketler için hayati hedeflerden biridir.

Faaliyet Giderleri: Şirketin operasyonları sonucu oluşan giderlerine denir. Bu giderler pazarlama, satış ve dağıtım, genel yönetim ve araştırma-geliştirme olarak üç başlık altında sınıflandırılır. Pazarlama ve araştırma-geliştirme giderlerinin artışı şirketler için uzun vadede olumlu kabul edilebilir. Çünkü bu giderler uzun dönemde şirkete ek satış olarak yansıyabilir. Diğer taraftan genel yönetim giderlerinin, satışların artış oranının üzerinde artması olumlu olarak değerlendirilmez. Genel yönetim giderlerinin satışlara oranı düşüş eğiliminde olmalıdır. Çünkü şirketler ölçeklendikçe birim satış başına yönetim giderleri azalır.

Net Faaliyet Kârı: Şirketin brüt kârından faaliyet giderlerinin çıkarılmasıyla elde edilen kâr rakamıdır. EBIT (Earnings Before Interest and Tax) olarak da bilinir. En önemli performans ölçütlerinden biridir ve şirketin sadece faaliyetleri dolayısıyla elde ettiği kârı gösterir.

Esas Faaliyetlerden Diğer Gelir ve Giderler: Şirketlerin faaliyetleri dolayısıyla sahip olduğu ticari alacak ve ticari borçlar raporlanan para biriminden farklı olabilir. Yani Türk Lirası ile raporlama yapan bir şirketin döviz alacak ve borçları olabilir. Dönem içerisinde oluşan kur değişikliklerine göre bu alacak ve borçlarda artma ya da azalma gerçekleşebilir. Bu kalemlerde oluşan değişimler sonucu oluşan gelir ve giderler esas faaliyetlerden diğer gelirler ve esas faaliyetlerden diğer giderler kalemlerinde sınıflandırılır. Bu kur değişimi ile oluşan gelir ve giderlerin dışında, vadeli satışlardan elde edilen faiz gelirleri ile vadeli mal tedariğinden oluşan faiz giderleri de bu kalemlerde sınıflandırılır. Şirketin döviz kurlarından elde ettiği kâr ve zarara bakılırken bu iki kaleme de mutlaka bakılmalıdır. Çünkü finansman işlemlerinde kur zararı yazan bir şirket ticari döviz alacakları dolayısıyla kâr etmiş olabilir.

Esas Faaliyet Kârı: Net faaliyet kârından esas faaliyetlerden diğer gelir ve giderlerin de çıkarılmasıyla elde edilen kâr rakamıdır. Döviz kuru değişiminin faaliyetlerde oluşturduğu kâr ve zararı da hesaba dahil eder. Dönemsel olan gelir ve giderleri de dahil ettiği için net faaliyet kârı kadar güçlü bir veri değildir ancak piyasada faaliyet kârı olarak genelde bu kalem kullanılır.

Yatırım Faaliyetlerinden Gelir ve Giderler: Şirketler ana faaliyetlerinin dışında yatırım faaliyetlerinde de bulunurlar. Bu yatırımlar arsa, bina, konut, ofis gibi gayrimenkullerden ya da başka şirketlerdeki ortaklık paylarından yani hisse senetlerinden oluşabilir. Şirketlerin bu yatırımlar dolayısıyla elde ettiği gelir ve giderler gelir tablosuna yazılır. Bu gelir ve giderler tek seferlik olması dolayısıyla değerlendirme hesaplarına dahil edilmezler. Bu gelirlerin net kâra yaptığı katkıdan ziyade özkaynaklar üzerindeki etkisi değerlendirilir.

Finansman Gelir ve Giderleri: Şirketlerin finansman şirketleriyle ilişkileri dolayısıyla elde ettikleri gelir ve giderler bu kalemlerde sınıflandırılır. Örneğin X şirketinin A bankasında tuttuğu mevduatlardan elde ettiği faiz gelirleri finansman geliri olarak gelir tablosunda sınıflandırılır. Aynı şekilde X şirketinin A bankasından aldığı kredi dolayısıyla dönem içerisinde ödediği faizler de finansman gideri olarak sınıflandırılır. Faiz gelir ve giderlerinin dışında şirketin sahip olduğu mevduat ve krediler döviz cinsinden ise, kur dolayısıyla oluşan kâr ve zararlar da bu kalemlerde kambiyo kârı ve kambiyo zararı olarak sınıflandırılır. Bir şirketin *Net Finansman Giderleri* (Finansman Gelirleri - Finansman Giderleri) o şirketin net faaliyet kârının %20'sinden fazla olmamalıdır. Özellikle yüksek borçlu şirketler yüksek net faaliyet kârlarına rağmen faiz giderleri dolayısıyla düşük miktarda net kâr elde ederler.

Net Dönem Kârı: Şirketin dönem içerisinde elde ettiği net kârı gösterir. Bu kalem bilançonun özkaynaklar bölümüne yazılır ve bir çok oranın hesaplamasında da kullanılır. Ancak burada konsolide finansal rapor açıklayan şirketler için özel bir durum var. Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre bir şirketin başka bir şirkette %50 üzerinde ortaklığı bulunuyorsa, ana şirket sahip olduğu şirketin finansallarının tamamını konsolide eder. Yani %51'ine sahip olsa dahi diğer şirketin gelirlerinin ve giderlerinin %100'ünü kendi tablolarına dahil eder. Ancak ana şirket net kâr kalemini ana ortaklık payları ve azınlık payları olarak iki bölüme ayırır. Kendi şirketinden elde ettiği net kâr ile ortak olduğu şirketten kendi payına düşen gelirleri ana ortaklık paylarına yazar. Dolayısıyla o şirketin net kârıyla ilgili hesaplama yapılırken ana ortaklık paylarına düşen net kâr kalemi kullanılır.

Çeyreklik Performans Analizi

Gelir tablosu analiz edilirken çeyreklik rakamlara bakılması her zaman daha anlamlı olur. Örneğin 2018/12 dönemi finansalları açıklandığında piyasa için yeni gelen veri sadece son çeyreğe ilişkin verilerdir. 2018/9 dönemine kadar olan performans zaten aylar öncesinde öğrenilmiş ve fiyatlamalara yansıtılmıştır. Dolayısıyla bir finansal rapor analiz edilirken elde edilen yeni veri yani son çeyreğe ilişkin verilerin önemi çok daha fazladır. Bu kapsamda çeyreklik gelir tablosuna bakmak gerekir. Gelir tablosunun analizinde yatay analiz olarak da bilinen geçmiş dönem raporlarıyla karşılaştırma yapmak en doğru sonuçları verir. Örneğin 2018 4Ç rakamlarına bakarken bu çeyreğin rakamları hem 2018 3Ç yani bir önceki çeyrek ile hem de 2017 4Ç yani bir önceki yılın aynı çeyreği ile kıyaslanmalıdır. Bu şekilde hem bir önceki çeyreğe göre gösterilen performans hem de yıldan yıla değişimler rahatça görülebilir. Mevsimselliğin olduğu şirketlerde bir önceki yılın aynı çeyreğiyle kıyaslamak daha doğru sonuçlar verecektir. Örneğin HEKTS gibi mevsimselliğin yüksek olduğu bir şirkette yılın ilk çeyreği ile yılın son çeyreğini kıyaslamak anlamsız bir sonuç verebilir. Çeyreklik performans analiz edilirken, satışlar, net faaliyet kârı, favök, net kâr gibi kalemlerde bir önceki çeyreğe ve bir önceki yılın aynı çeyreğine göre daha yüksek rakamlar şirketin fiyat performansını olumlu etkiler. Özellikle bir önceki yılın aynı çeyreğine göre bakıldığında bu kalemlerde yıllık enflasyon oranından daha yüksek büyüme oranı aranmalıdır.